

2011 Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 27, s.15-27

BİR ÖĞRENME NESNESİ OLARAK EĞİTSEL KISA FİLMER: ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇEKTİKLERİ EĞİTSEL KISA FİMLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

Oktay AKBAŞ¹

ÖZET

Bu çalışmada eğitsel kısa filmlerin çekimi süreci açıklanmış, örgün ve yaygın eğitim sürecindeki önemi belirtilmiş ve öğretmen adayları tarafından çekilen eğitsel kısa filmlerin eksikleri ve faydalı yönleri öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Öğretim Teknolojisi ve Materyal Tasarımı dersinin bir gereği olarak hazırlanan eğitsel kısa filmler altıncı ve sekizinci sınıf öğrencilerine gösterilmiş, eksiklerini ve faydalarını belirtmeleri istenmiştir. Çalışmada “Kan gruplarının belirlenmesi”, “Genetiği değiştirilmiş organizmalar”, “Kan bağışının önemi” isimli eğitsel kısa filmler öğrencilere gösterilmiştir. Öğretmen adayları tarafından çekilen eğitsel kısa filmlerin tümü izleyen öğrencilerin tamamı tarafından faydalı bulunmuştur. Konuyu uygulamalı olarak anlatma, konunun önemini belirtme, bilgi verme, farkındalık yaratma, kısa sürede az ve öz bilgi verme, amacın kesin olması ve karar vermeyi kolaylaştırma belirtilen faydalardır. Eğitsel kısa filmlere yönelik sınırlılıklar da belirtilmiştir. Kan gruplarının nasıl belirlendiğini uygulamalı olarak anlatan “Kan gruplarının belirlenmesi” isimli film için sadece bir öğrenci eksiklik belirtmiştir. “Genetiği değiştirilmiş organizmalar” isimli film de tüm öğrenciler tarafından faydalı bulunmuş, ancak konuyu tam olarak anlatmaması, ayrıntıya girmemesi ve her şeyin çok hızlı olması gibi eksikler ifade edilmiştir. “Kan bağışının önemi” isimli eğitsel kısa film de öğrencilerin tümü tarafından faydalı bulunmuş, ancak az kişiyle röportaj yapılması, örneklerin az olması ve görsellerin az kullanılması konularında eksiklerinin olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak öğretmen adayları tarafından çekilen filmler, ilköğretim öğrencileri tarafından faydalı bulunmuştur. Eğitsel kısa filmlerin sayısının artırılması ve internet yoluyla ulaşılabilir hale getirilmesi örgün ve yaygın eğitime katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitsel Kısa Film, Kısa Film Çekimi, Öğretici Filmler, Öğrenme Nesneleri, Eğitsel Kısa Filmlerin Değerlendirilmesi

EDUCATIONAL SHORT FILMS as A LEARNING OBJECT: AN ASSESSMENT of EDUCATIONAL SHORT FILMS by TEACHER CANDIDATES

ABSTRACT

This study explains the process of educational short film making, mentions its importance in formal and nonformal education, and assesses the advantages and deficiencies of the educational short films made by teacher candidates according to student views. Educational short films made as a requirement of the Instructional Technologies and Materials Design course were shown to sixth and eighth graders for them to note their advantages and deficiencies. The study included the short films entitled “Determining blood type”, “Genetically modified organisms”, and “The importance of blood donation”. All of the

* Araştırmada kullanılan Eğitsel Kısa Filmler 17-18 04 2010 tarihinde Sabancı Üniversitesinde yapılan Eğitimde İyi Örnekler Konferansında Sunulmuştur.

¹ Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, oktayakbas@yahoo.com

educational short films made by teacher candidates were found to be useful by the students who watched them. The advantages that were mentioned included exemplifying a topic, emphasizing its significance, giving information, creating awareness, giving concise information in a short period, having a clear aim and facilitating decision-making. However, limitations of educational short films were also mentioned. For the film “Determining blood type”, which exemplified how blood type is determined, only one student mentioned a disadvantage. The film “Genetically modified organisms” was also found useful by all students but its deficiencies included not giving complete information, not including details and having a quick pace. The film entitled “The importance of blood donation” was also found useful by the children but its deficiencies were having a small number of interviews, including few examples and visuals. As a result, the films made by teacher candidates were found useful by elementary students. Increasing the number of educational short films and making them accessible on the Internet may help both formal and nonformal education.

Key Words: Educational Short Film, Short Film Making, Learning Objects, Assessment of Educational Short Films

1. GİRİŞ

Edison un 1922 yılındaki “on yıla kadar tüm okullarda kitapların yerine filmler kullanılacak” (Moreno ve Mayer, 1999: 358) öngörüsü gerçekleşme de filmler toplumsal yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Filmler eğlence amacıyla kullanılmaya başlandıktan hemen sonra, eğitim ve bilimsel araştırma amacıyla da kullanılmaya başlanmıştır. Filmler 1908 yılında Kurt Boas tarafından, 1914 ve 1917 de ise Köhler tarafından zeka testi olarak kullanılmıştır. Birinci dünya savaşı sonrasında Sovyetlerde Pavlov’un “hayvanlarda şartlı refleks” konusunu açıklayan filmler hazırlanmıştır (Killen, 2009: 3). 1919 yılında ABD’de “görsel öğretim hareketi” ortaya çıkmış ve ilk yıllık katalogunda 1001 öğretici film tanıtılmıştır (Saettler, 2004: 112). 1920 yılından sonra Almanya’da da benzer bir hareket ortaya çıkmış, sonradan “eğitsel film hareketi” olarak isimlendirilecek öğretici ve propaganda filmleri üretilmeye başlanmıştır (Killen, 2009: 5).

1.1. Eğitsel Filmler

Belirli bir konu hakkında bilgi vermek amacıyla hazırlanan eğitsel filmlerin (Michel, Roebers ve Schneider, 2007: 172) sinema tarihi kadar eski olduğu görülmektedir. Özellikle İkinci dünya savaşı sonrasında Amerika’da birçok üniversitede ve şirketlerde çok sayıda öğretici film çekilmiştir. Eğitim kurumlarında görsel-işitsel cihazlar özellikle de televizyon yaygınlaşmıştır (Saettler, 2004: 114). Federal İletişim Komisyonu 1952 yılında 242 televizyon kanalını öğretici film ve programlara ayırmıştır (Reiser, 1987: 17). 1946 yılında Edgar Dale tarafından hazırlanan yaşantı konisini görse-işitsel eğitim hareketinin kullandığı ürünleri sınıflamıştır (Reiser, 1987: 14). Bu gelişmeler ülkemize de etki etmiştir. 1950 yılından önce okullarda kullanılan araç ve gereçler yurt dışından getirilirken, 1951 yılında alınan bir karar ile Öğretici Filmler Merkezi (ÖFM) kurulmuştur (Akkoyunlu ve İmer, 1999: 159). Bu merkezde film çekimleri yapılmış, yabancı kaynaklı eğitim filmleri Türkçeleştirilmiş, ders levhaları ve broşürler yayınlanmıştır (Kocaman ve ark., 2009: 12). 1962 yılında radyo eğitim ünitesinin, 1968 yılında Film, Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezi’nin kurulması eğitsel filmlerin örgün ve yaygın eğitim sürecinde kullanma çabalarının devam ettiğini göstermektedir. Öğretici filmlerin üretim sürecinde öğretmenlere yer verilmemesi, öğretmenlerin öğretici film ve programları öğretime ara verme olarak

görmeleri, eğitsel filmlerin önemli öğrenme-öğretme problemleri çözmemesi, filmlerin eğlence için üretildiğine inanç ve öğretici programların ders öncesi ve sonrasındaki etkinliklerle entegrasyonunun tam olarak sağlanamaması öğretici film ve programların kullanımını olumsuz olarak etkilemiştir (Cuban, 1986: 62). Kişisel bilgisayarların yaygınlaşması ile eğitsel filmleri konu alan araştırmaların yerini, çoklmedya ve hipermedya içeren araştırmalar almıştır (Caffarella, 1999: 487).

1960 yılında Joreme Bruner'in "Woods Hole Konferansı" sonuçlarından hareketle kaleme aldığı "Eğitim Süreci" isimli kitapta, eğitim reformuna yönelik birçok konuya ek olarak filmler ve kısa filmler konusunda da görüş belirtilmiştir. Bruner (2008: 63) filmleri ve kısa filmleri öğrencilere doğrudan deneyim sunan araçlar değil, deneyimi dolaylı olarak sunan araçlar olarak görmüştür. Ona göre filmler, öğrenme-öğretme sürecini zenginleştiren araçlardır. Bruner (2008: 63-64); eğitsel filmlerinin öğretmenini yerini almaması ve öğrenciler için gerekli diğer etkinliklere de yer bırakması şartıyla bir olgu veya fikrin daha yakından tanınmasına rehberlik eden araçlar olduğu düşüncesindedir.

Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler dikkatleri yeniden eğitsel filmlere çekmiştir. Eğitsel filmlerin derslerde kullanımı ve faydalarına yönelik yurt içinde ve yurt dışında birçok yeni çalışma yapılmıştır. Yurt dışında (Michel ve ark., 2007: 172-183) tarafından yapılan bir çalışmada öğrencilere derse geçmeden önce şekerin üretim sürecini anlatan kısa film gösterilmiştir. Çalışmada eğitsel filmlerin karmaşık konulara geçmeden önce "ön örgütleyici" olarak kullanılabilmesi belirtilmiştir. Bir başka çalışmada beyin tümörü hastalarında aile bakıcılığının önemi konusunda çekilmiş ödüllü bir belgesel film beyin cerrahları, nörologlar, hasta bakıcıları ve diğer sağlık eğitimcilerine izletilmiştir. Filmi izleyen grubun neredeyse tamamı filmin aile bakıcılığı konusunda faydalı ve etkili olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Yapılan öntest-sontest çalışması, filminden sonra beyin cerrahlarının ve diğer çalışanların beyin tümörü hastalarının aile bakıcılığı ihtiyaçları konusunda farkındalıklarının arttığını göstermiştir (Rabow ve ark., 2010: 242-246). Lawson ve ark., (2007: 90-93) tarafından yapılan çalışmada ise psikoloji öğretiminde kullanılan filmlerdeki kavramların tartışılmasında kullanılan sorular üzerinde durulmuştur. Araştırmanın sonunda öğrencileri aktif kılmak için yönlendirici soruların dikkatle hazırlanması gerektiği önerilmiştir. Barnett ve Arkadaşları (2006: 179-190) tarafından yapılan araştırmada popüler bilim kurgu filmleri öğrencilerin bilimsel kavramları anlamlandırmasında ve zihinsel yapılarının oluşmasında etkili bulunmuştur. Ülkemizde yapılan çalışmada ise tarih öğretiminde filmlerin etkisi araştırılmıştır. Çalışmada aynı film farklı deney gruplarında gösterilmiş ve konular öğretilirken filmi durdurarak üzerinde konuşup tartışmanın daha etkili olduğu görülmüştür (Öztaş, 2008: 543-556). Birkök (2008: 543-556) tarafından literatüre dayalı çalışmada ise filmlerin; kapsamlı, karmaşık ve yoğun bilgilerin geniş kitlelere ulaştırılmasında etkili olduğu ifade edilmiştir. Whiteman (2009: 457-477) ise eğitim amaçlı belgesel filmlerin geniş kitlelere ulaşma ve kitle eğitimi amacıyla kullanılabilmesi görüşündedir.

Eğitsel filmlerin yukarıda verilen birçok faydasının yanında sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bruner (2008: 69) öğretici filmlerin diğer öğretim yöntem ve teknikleriyle bağlantısız olarak kullanımının öğrenci için neşeli olan şeyleri donuk hale getirebileceği uyarısında bulunmuştur. Küçükahmet (2008: 109) ise herhangi bir aracın öğretmenin yerine değil, onun rehberliğinde kullanılabilmesi görüşündedir. Demircioğlu (2007: 77-93) filmlerin öğrencileri pasif bırakma, öğrenci seviyesine uygun olmama, hatalı yorum, önyargı oluşturma, üretimin uzmanlık istemesi ve filmlerin gösterimi için özel araç gereksinimi gibi

sınırlıkları olduğunu belirtmiştir. Bilgisayar temelli dijital teknolojilerindeki gelişmeler filmlerin üretimini ve gösterimini sınırlılık olmaktan çıkarmıştır.

1.2. Bir Öğrenme Nesnesi Olarak Eğitsel Kısa Filmler

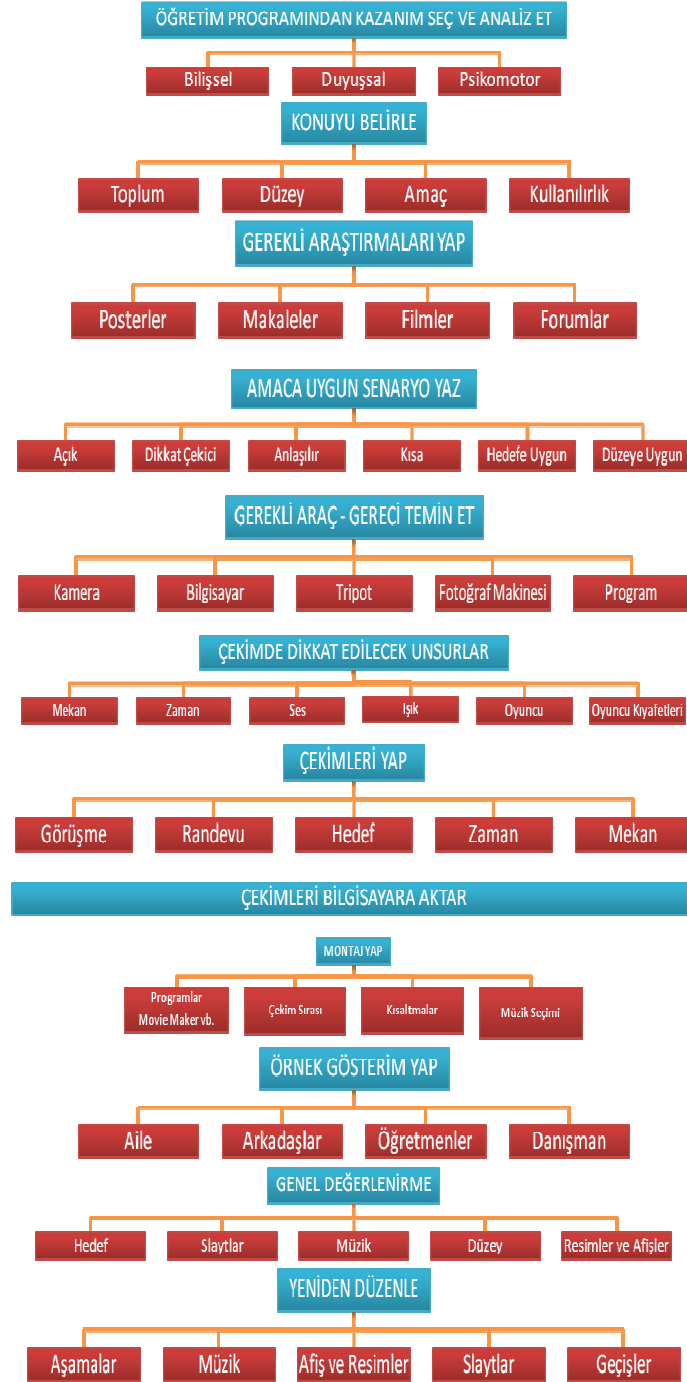
Öğrenme nesnesi kavramı ilk olarak Wayne Hodgins (1994) tarafından bilgisayar yardımıyla saklanabilir ve yeniden kullanılabilir her türlü içerik için kullanılmıştır (Polsani, 2003: 76). Öğrenme nesnesi (learning object) “birbirinden bağımsız olarak hazırlanmış, yeniden kullanılabilen, güncellenebilir, birleştirilebilir, tanımlayıcı bilgileri olan ve ağ üzerinden erişilip eğitsel amaçlarla kullanılabilen bilgi parçaları” olarak tanımlanmıştır (Cebeci, 2003: 1). Bir süreci veya bir işlemi gösteren kısa bir animasyon veya video filmi (bir bitkinin büyüme evreleri, bir endüstriyel üretim süreci animasyonu, bir yabancı dilde konuşan kişinin anlatmış olduğu bir öykü vs); bir metin parçası, bir görüntü veya diyagram, etkileşimli bilgisayar simülasyonu; bir ses dosyası öğrenme nesnesidir (Cebeci, 2003: 2). Bir başka deyişle öğrenme nesnesi, öğrenmeyi desteklemek için yeniden kullanılabilir herhangi bir dijital kaynaktır (Polsani, 2003: 77).

Öğrenme nesnelerinin faydaları olarak ifade edilen bir defa üretilen nesnelere defalarca faydalanma (Çakıroğlu ve ark., 2008: 1129), erişilebilirlik, tekrar kullanılabilirlik ve birleştirilebilirlik (LTSC, 2010), 2-15 dakikadan oluşan küçük birimler (Polsani, 2003: 78) gibi birçok fayda ve özellik, eğitsel kısa filmlerle örtüşmektedir. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler kısa film çeken ve paylaşan insan sayısını artırmıştır. İnternette birçok sitede hem örgün eğitime hem de yaygın eğitime yönelik filmler bulmak mümkündür. Binlerce farklı konuda yaygın eğitim yapan uzman tv bu tip eğitsel videoların bulunduğu bir sitedir (www.uzmantv.com). Örgün eğitimi destekleyici birçok eğitim sitesinde de eğitsel kısa filmler bulmak mümkündür (www.sosyaldersleri.com). Yurt dışından birçok sitede de (dailymotion.com, youtube.com vb.) eğitsel filmler ve videolar da bulunmaktadır. 2000 yılında Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nün (MIT) öncülüğünde başlatılan Açık Ders Malzemeleri girişimi (Open Courseware Consortium) yüksek öğrenim kurumlarında verilen derslerin video çekimlerinin, sunumlarının, öğrenme nesnelerinin internet üzerinden açık kullanıma sunulmasını amaçlayan bir yaklaşımdır (<http://uadm.kulakbim.gov.tr>) Ülkemiz dahil birçok ülke tarafından benimsenen bu girişimde derslerin kameralar vasıtasıyla çekimi ve internet ile paylaşımı önemli bir yer tutmaktadır.

1.3. Eğitsel Kısa Filmlerin Hazırlanması

Günümüzde bilgisayar teknolojilerinin yaygınlaşması ve daha ucuza ulaşılabilir hale gelmesi, film çekiminde kullanılan kameraların dijital hale gelerek bilgisayar teknolojileri ile entegrasyonunun sağlanması ucuz kısa filmlerin çekilmesini ve montajını kolaylaştırmıştır. Gelişmiş kameraların cep telefonuna ve bilgisayarlara entegre edilmesi bir başka kolaylaştırıcı faktördür. Bunlara ek olarak internet ise bu tür kısa filmlere ulaşmayı mümkün hale getirmiştir. Bütün bu gelişmeler sinemanın gelişiminden itibaren önemini koruyan eğitsel kısa filmlerin yeniden düşünülmesini, üretilmesini ve yaygınlaştırılmasını gündeme getirmiştir.

Kısa filmlerin üretimi her yaş öğrenci için mümkün hale gelmiştir. Özellikle de eğitim fakültesi öğrencilerinin Öğretim Teknoloji ve Materyal Tasarımı dersinde bu tür filmleri hazırlamaları eğitsel kısa filmlerin önemini fark etmenin yanında günümüz teknolojilerine ilişkin beceri de geliştirmektedir. Aşağıda eğitsel kısa film hazırlama süreci akış diyagramı şeklinde sunulmuştur.

Şekil 1. Eğitsel Kısa Film Hazırlama Akış Diyagramı

Eğitsel kısa film hazırlamanın ilk aşaması öğretim programındaki amaçları ve kazanımları incelemektir. Eğitsel kısa filmler öğretim programlarındaki bir kazanıma ya da kazanımlar grubuna hitap etmesiyle diğer filmlerden ayrılır. Konu ve senaryo amaca uygun olarak belirlenir. Bu süreçte hedef kitlenin sosyal, fiziksel ve ahlaki gelişimi dikkate alınır. Bir sonraki aşamada gerekli araç ve gereçler temin edilir ve çekim sırasında çekim kalitesini etkileyecek ışık, ses ve mekan gibi faktörler dikkate alınır. Çekimler yapılır ve tüm çekimler bilgisayara aktarılır. Bir sonraki aşamada Movie Maker vb. programlar kullanılarak montaj yapılır. Movie Maker programının kullanımına ilişkin birçok rehber kitap bulunmaktadır (ODTÜ, 2008: 1-11). Filmin gösterime hazır hale gelmesinden sonra ise akademik danışmana, öğretmenlere ve hedef kitleye gösterilerek onların görüşleri alınır, genel değerlendirme ve düzeltmeler yapılır. Yukarıda özeti verilen eğitsel kısa film üretim sürecinin incelenmesi “bilgisayar okuryazarı” olan her yaştaki öğrencinin ve özellikle eğitim fakültesi öğrencilerinin bu süreçte başarılı olacağı şeklinde yorumlanabilir.

Bu bilgilerin ışığında çalışmanın amacı, eğitsel kısa filmlerin örgün ve yaygın eğitim sürecindeki önemi ortaya koymak, çekim sürecini açıklamak ve öğretmen adayları tarafından çekilen üç eğitsel kısa filmi ilköğretim öğrencilerinin görüşlerine göre değerlendirmektir.

2. YÖNTEM

Bu çalışma tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. Tarama modelleri var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Bu modellerde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve var olduğu haliyle tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2004: 77). Elde edilen yazılı veriler nitel araştırma yönteminin ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman inceleme gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 39). Araştırmada hem betimsel hem de içerik çözümlemesi yapılmıştır. İçerik analizi yapılırken, elde edilen veriler kategoriler halinde kodlanmış, yeni cümleler ya önceki kategorilerle ilişkilendirilmiş ya da yeni kategoriler tanımlanmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma Kırıkkale ili merkezinde bulunan bir ilköğretim okulundaki yapılmıştır. Bu ilköğretim okulunda bulunan iki farklı sınıfta bulunan 39 altıncı sınıf, 20 sekizinci sınıf öğrencisinin eğitsel filmler hakkındaki görüşleri alınmıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Öğretmen adayları tarafından hazırlanan “Kan gruplarının belirlenmesi”, “Genetiği değiştirilmiş organizmalar”, “Kan bağışının önemi” isimli filmler öğrencilere gösterilmiş ve aşağıdaki soruları içeren formları doldurmaları istenmiştir. “İzlediğiniz eğitsel kısa filmin eksik ve yetersiz olan yönleri nelerdir?”, “Eğitsel kısa filmin olumlu ve faydalı yönleri nelerdir?”

2.3. Gösterilen Eğitsel Kısa Filmler

“Kan gruplarının belirlenmesi” isimli kısa film 6. Sınıf, Canlılar ve Hayat Öğrenme Alanı, “İnsanlarda farklı kan grupları olduğunu belirtir.” kazanımına yönelik olarak hazırlanan 7 dakika 42 saniyelik bir filmidir. “Genetiği değiştirilmiş organizmalar” filmi, 8. Sınıf Canlılar ve Hayat Öğrenme Alanı “Dünyadaki bir çevre probleminin ülkemizi nasıl

etkileyebileceğine ilişkin çıkarımlarda bulunur.”kazanımına yönelik ve 4 dakika 32 saniyedir. 6 sınıf Canlılar ve Hayat Öğrenme Alanı, “Kan bağışının insan vücudu ve toplum açısından önemini fark ederek yakın çevresini kan bağışında bulunmaya yönlendirir.” kazanımına yönelik olarak hazırlanan “Kan bağışının önemi” isimli kısa film ise 4 dakika 7 saniyedir.

3. BULGULAR

Araştırmadan elde edilen veriler aşağıda sunulmuştur. İlk olarak öğrencilerin belirttikleri eksiklikler ve yetersizlikler tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır. Sonraki aşamada ise belirtilen olumlu yönler ve faydalar tablolaştırılmış, yorumlanmıştır.

3.1. Eğitsel Kısa Filmler İçin Belirtilen Eksiklikler ve Yetersizlikler

Aşağıdaki çizelgede yedinci sınıf öğrencilerinin izledikleri üç eğitsel kısa filme ilişkin belirttikleri eksiklikler ve yetersizlikler verilmiştir.

Çizelge 1 Eğitsel Kısa Filmler İçin Belirtilen Eksiklikler ve Sınırlılıklar

Film	Belirtilen Sınırlı Yönler		N
Kan Gruplarının Belirlenmesi	Süre	Çok kısa	1
Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar	İçeriğin sunumu	Tam olarak anlatmaması, ayrıntıya girilmemesi,	6
		GDO'nun verdiği zararları tam olarak belirtmemesi ve sonda vermesi	2
	Süre	Her şeyin çok hızlı olması	6
	Seslendirme	Müziğin ön planda olması	2
Kan Bağışının Önemi	İçeriğin sunumu	Az kişiyle röportaj yapılması	4
		Az örnek kullanılması	1
		Uyarının net bir şekilde yapılmaması	1
		Görsel az kullanılması	2
	Seslendirme	Konuşmaların anlaşılmaması	1
	Özel durum	Bazı insanları kan tutabileceğinin göz ardı edilmesi	1

Çizelge incelendiğinde bilişsel boyutu ağırlıklı olan bir kazanıma yönelik olarak çekilen “kan gruplarının belirlenmesi” isimli eğitsel film hakkında belirtilen eksiklik ve sınırlılığın

daha az olduğu görülmektedir. “Genetiği değiştirilmiş organizmalar” ve “Kan bağışının önemi” isimli kısa filmlere ilişkin daha fazla eksiklik ve yetersizlik belirtildiği anlaşılmaktadır. “Kan gruplarının belirlenmesi” isimli eğitsel kısa filme ilişkin sadece bir öğrenci eksiklik ve yetersizlik belirtmiştir. Bir öğrenci eksikliği “çok basit bir şekilde gösterilmiş, daha ayrıntılı bilgi verilmeliydi.” (Ö 17) şeklinde ifade etmiştir.

“Genetiği değiştirilmiş organizmalar” isimli eğitsel kısa filme ilişkin, içeriğin tam olarak anlatılmaması ve çok yüzeysel kalınması şeklinde yetersizlikler ifade edilmiştir. Filmi izleyen öğrencilerden altısı bu görüştedir. Bu görüşe örnek olarak “Konu biraz daha açılsaydı daha iyi olurdu.” (Ö 8) ifadesi verilebilir. Bir başka öğrenci ise “Genetiği değiştirilmiş organizmaları iyice anlatmaması ve anlatsa bile yan etkilerini en sonda söylemesi.” (Ö 9) şeklinde görüşünü yazmıştır. Bu ifadelerden filmi izleyen bir grup öğrencinin genetiği değiştirilmiş organizmalar konusunda verilen bilgileri yüzeysel buldukları söylenebilir. Filmi izleyen öğrencilerden ikisi ise GDO’nun verdiği zararları tam olarak belirtmemesi ve filmin sonunda vermesini eksiklik olarak görmüştür. Bu öğrencilerden biri görüşlerini aşağıdaki şekilde yazmıştır. “Verdiği zararlar tam olarak belirtilmemiştir.” (Ö 1). Filmi izleyen öğrencilerden altısı ise filmin süresini yeterli bulmamıştır. Sürenin yeterli olmadığı konusunda bir öğrencinin “Her şeyin çok hızlı olması ve GDO’lu besinlerin zararları belirtildikten sonra filmin hemen bitmesi.” (Ö 5) şeklinde görüş belirtmesi daha fazla örnek, daha fazla bilgi ve filmin sonunda ana fikir beklentisi içinde olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bir başka öğrencinin görüşü ise aşağıdaki şekildedir. “Film çok kısa olmuş, biraz daha uzatsalardı iyi olurdu.” (Ö 7). İki öğrenci ise konuşmaların değil, müziğin ön planda olmasını eksiklik olarak ifade etmişlerdir. “Konuşmaların değil müziğin ön planda olması ve bunun uykumuzu getirmesi” (Ö 3) ifadesi bu görüşte olan öğrencilere örnek olarak verilebilir. Bu filme ilişkin olarak öğrenciler daha fazla açıklayıcı bilgi, daha fazla örnek ve daha fazla süre isteminde bulunmuşlardır. Müziğin ön planda olması da bir diğer eksiklik olarak belirtilmiştir.

“Kan bağışının önemi” isimli eğitsel kısa film kan bağışının bireysel ve toplumsal önemini anlatan duyuşsal boyutu ağırlıklı olan bir filmidir. Bir tutum oluşturma, farkındalık yaratma amacıyla olan bu filmde içeriğin sunumuna yönelik yetersizlikler belirtilmiştir. Filmi izleyen dört öğrenci az kişiyle röportaj yapılmasını (filmde iki kişiyle röportaj yapılmıştır) yetersizlik olarak ifade etmiştir. Bu eksikliğe ilişkin bir öğrenci görüşünü “Bence eksik yönleri, verilen örneklerin ve yapılan röportajların az olmasıdır” (Ö 14) şeklinde ifade etmiştir. Bir başka öğrenci ise “Röportajların az ve kısa olması ve verilen örneklerin az olmasını filmin yetersiz yönüdür.” (Ö 21) görüşündedir. Bu örnek ifadelerden hareketle öğrencilerin bir kısmının filmdeki röportaj ve örnek sayısını yeterli bulmadığı söylenebilir. İçeriğin sunumuna ilişkin belirtilen yetersizliklerden bir diğeri ise kan vermeyen insanların “daha net.” (Ö 9) uyarılması yönündedir. İki öğrenci ise görselin az kullanılmasını yetersizlik olarak görmüştür. Bir öğrenci ise konuşmaların net bir şekilde anlaşılmadığını ifade etmiştir. Bir öğrenci ise filmde geçen kan verme sahnesinden hareketle bir eksiklik belirtmiştir. “Bazı insanları kan tutabileceğinin düşünülebilir ve kan alma sahnesi kesilebilirdi”.

Bu analizlerin sonunda bilişsel bir kazanıma yönelik olarak böl örnekle çekilen “Kan gruplarının belirlenmesi” isimli eğitsel kısa filme ilişkin çok az yetersizlik belirtildiği görülmüştür. Duyuşsal boyutu olan kazanımlara yönelik çekilen “Genetiği değiştirilmiş organizmalar, Kan bağışının önemi” isimli filmlere yönelik olarak az örnek kullanılması,

röportaj sayısının az olması, ayrıntıya girilmemesi, sürenin yetersizliği gibi başlıklarda eksiklikler belirtilmiştir.

3.2. Eğitsel Kısa Filmler İçin Belirtilen Olumlu Yönler ve Faydalar

Aşağıdaki çizelgede yedinci sınıf öğrencilerinin izledikleri üç eğitsel kısa filme ilişkin belirttikleri faydalar ve olumlu yönler verilmiştir.

Çizelge 2 Eğitsel Kısa Filmler İçin Belirtilen Fayda ve Olumlu Yönler

Film	Belirtilen Faydaları		N
Kan Gruplarının Belirlenmesi	İçeriğin sunumu	Uygulamalı olarak anlatılması, nasıl sorusuna cevap vermesi	9
		Önemini belirtmesi	5
		Doğrudan bilgi vermesi	2
	Süre	Kısa sürede öğrenilmesi	3
Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar	İçeriğin sunumu	GDO hakkında yeterli bilgi verme	5
		Fikir edindirme ve karar vermeyi sağlama	2
		Amacın kesin olması ve doğrudan anlatması	2
		Anlamayı kolaylaştırıcı örnek vermesi	1
	Süre	Kısa sürede az ve öz anlatım	3
Kan bağışının önemi	İçeriğin sunumu	Kan bağışının ve Kızılay'ın önemin farkına varma	9
		Kan bağışının az olduğunun farkına varma	5
		Kan bağışı sayesinde birçok insanın kurtulabileceğinin farkına varma	4
	Süre	Kısa sürede bilgi verme	2

“Kan gruplarının belirlenmesi” isimli eğitsel kısa filmi izleyen öğrencilerin tamamı filmi faydalı bulmuştur. Dokuz öğrenci filmin kan gruplarının belirlenmesi işlemini uygulamalı olarak anlatılmasını ve nasıl? sorusuna cevap vermesini faydalı olarak görmüştür. “Kan gruplarının nasıl belirlendiğini anladım.” (Ö 13) “Kan grupların kısa sürede

öğrenilebildiğini uygulamalı olarak kısa zamanda anlatıldı.” (Ö 1) ifadeleri yazılan görüşlere örnek olarak verilebilir. Beş öğrenci ise kan gruplarının belirlenmesinin önemini faydalı bulmuştur. Filmi izleyen öğrencilerden biri “Bu filmde sonra herkes kan grubunu öğrenmek ister.” (Ö 5), bir diğeri ise “Kaza anında kan gruplarının bilinmesi ve hayata kalma” ilişkisini açıkça öğrendiğini ifade etmiştir. Bir başka öğrencinin “Tek bir kan damlasıyla kan gruplarının öğrenilebileceğini öğrendim.” (Ö 17) ifadesinden filmi izleyen öğrencilerin kan gruplarının belirlenmesinin önemini fark ettikleri anlaşılmaktadır. İki öğrenci filmin doğrudan bilgi vermesini fayda olarak belirtmiştir. Aynı filmi izleyen üç öğrenci kısa sürede bilgi vermesini olumlu yön olarak ifade etmiştir.

Bilgi verme, kısa sürede az ve öz anlatım, amaca yönelik doğrudan anlatım, fikir edindirme ve anlamayı kolaylaştırıcı örnekler verilmesi “Genetiği değiştirilmiş organizmalar” isimli film için belirtilen faydalardır. Filmi izleyen yirmi öğrencinin tümü filme yönelik fayda belirtmiştir. Beş öğrenci eğitsel kısa filmin GDO hakkında bilgi verdiğini ifade etmiştir. Bir öğrenci, “GDO’nun yararları ve zararları hakkında şimdiye kadar yeterli bilgiye sahip olmadığımı düşünüyordum. Gerçekten de öyle olduğunu anladım. Ama bu filmi sayesinde artık yeterli bilgiye sahibim.” (Ö 1) şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Bir başka öğrenci ise “Sağlığımızı korumamız için bizlere faydalı bir film.” (Ö 14) diyerek görüş belirtmiştir. Fikir edindirme ve anlamayı sağlayıcı örneklerin kullanılması belirtilen diğer faydalardır. Öğrencilerden biri bu filmin “İnsanların konu hakkında düşüncelerini ve karar vermelerini sağlayacağını.” (Ö 2) ifade etmiştir. Üç öğrenci ise konunun kısa sürede az ve öz olarak anlatılmasını fayda olarak belirtmiştir. “Bizim bilmediğimiz konular hakkında bizleri az da olsa bilgilendirmiştir.” (Ö 7) ve “Konu az ve öz anlatımla görsele dökülmüştür.” (Ö 2) ifadeleri kısa sürede konunun özünün anlatılmasını fayda olarak belirtildiğini göstermiştir.

“Kan bağışının önemi” isimli filmi izleyen öğrencilerin tamamı eğitsel kısa filmi faydalı bulmuşlardır. Konunun önemini farkına varma, kan bağışının az olduğunun farkına varma, kan bağışıyla birçok insanın kurtulabileceğinin farkına varma ve kısa sürede bilgi verme gibi faydalar belirtilmiştir. Eğitsel filmi izleyen öğrencilerden dokuzu kan bağışının ve Kızılay’ın önemini farkına vardığını belirtmiştir. Bu görüşte olanlara örnek olarak aşağıdaki ifadeler verilebilir. “Kızılay’ın önemi ve kan bağışının anlatılış biçimi beni etkiledi.” (Ö 5), “Kan bağışının ne kadar önemli olduğunu anladım.” (Ö 8), “Belki bir zaman bizde kana muhtaç olabiliriz.” (Ö 12). Beş öğrenci kan bağışının az olduğunun farkına vardığını ifade etmiştir. Öğrencilerin “Kanımızın yetmemesi kanımıza dokunuyor sözü beni çok etkiledi.” (Ö 21) ve “Ülkemizde kan bağışı konusunda insanların duyarsız olması.” (Ö 13) şeklindeki ifadeleri filmin farkındalık yaratma konusunda başarılı olduğu şeklinde yorumlanabilir. “Kan bağışı sayesinde birçok insan kurtulabilir.” (Ö 1) ve “Bir insanın hayatı bizden alınacak kan ile kurtulabilir.” (Ö 11) ifadeleri ise kan bağışının hayat kurtarmadaki önemi konusunda farkındalık oluşturduğu şeklinde yorumlanabilir. Eğitsel kısa filmin kısa sürede bilgi vermesi bu film için de fayda olarak belirtilmiştir.

Eğitsel filmlere ilişkin belirtilen faydalar birleştirildiğinde eğitim fakültesi öğrencileri tarafından çekilen filmlerin; konuyu uygulamalı olarak anlatma, konunun önemini belirtme, bilgi verme, farkındalık yaratma, kısa sürede az ve öz bilgi verme, amacın kesinliği ve karar vermeyi kolaylaştırma gibi faydalarının olduğu görülmüştür. Filmleri izleyenlerin tümü eğitsel filmlere ilişkin fayda belirtmesi ise başka bir olumlu durumdur.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada eğitsel kısa filmlerin çekimi süreci açıklanmış, örgün ve yaygın eğitim sürecindeki önemi belirtilmiş ve öğretmen adayları tarafından çekilen eğitsel kısa filmlerin eksikleri ve faydalı yönleri öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Öğretmen adayları tarafından çekilen eğitsel kısa filmler, izleyen öğrencilerin tamamı tarafından faydalı bulunmuştur. Özellikle kan gruplarının nasıl belirlendiğini uygulamalı olarak anlatan “Kan gruplarının belirlenmesi” isimli film için sadece bir öğrenci eksiklik belirtmiştir. “Genetiği değiştirilmiş organizmalar” isimli film de tüm öğrenciler tarafından faydalı bulunmuş, ancak konuyu tam olarak anlatmaması, ayrıntıya girmemesi ve her şeyin çok hızlı olması gibi eksikler ifade edilmiştir. “Kan bağışının önemi” isimli eğitsel kısa film de öğrencilerin tümü tarafından faydalı bulunmuş, ancak az kişiyle röportaj yapılması, örneklerin az olması ve görsellerin az kullanılması konularında eksiklerinin olduğu ifade edilmiştir.

Eğitsel kısa filmler için öğrenciler tarafından belirtilen faydaların literatürle benzer olduğu görülmektedir. Eğitsel filmlerin karmaşık konulara geçmeden önce “ön örgütleyici” olarak kullanılabilmesi (Michel ve ark., 2007), filmlerdeki kavramların tartışılmasını sağlayacağı (Lawson ve ark., 2007) ve kavramların anlaşılmasında kullanılabilmesi (Barnett ve ark., 2006) öğrenci görüşlerinden hareketle söylenebilir. Öğretmen adayları tarafından çekilen eğitsel filmlerin kapsamlı, karmaşık ve yoğun bilgilerin geniş kitlelere ulaştırılmasında etkili olacağı (Birkök, 2008: 10), ağ üzerinden erişilip, eğitsel amaçlarla kullanılabilen bir öğrenme nesnesi (Cebeci, 2003: 4) olarak tanımlanabileceği görülmüştür. Öğrenme nesneleri için literatürde ifade edilen erişilebilirlik, tekrar kullanılabilirlik, birleştirilebilirlik ve küçük birimlerden oluşma gibi birçok fayda eğitsel kısa filmler için de geçerlidir.

Sonuç olarak öğretmen adayları tarafından çekilen eğitsel kısa filmler araştırma kapsamına alınan ilköğretim öğrencileri tarafından faydalı bulunmuştur. Belirtilen eksik ve sınırlılıkları aşmak için duyuşsal kazanımlara yönelik çekilen eğitsel filmlerde konunun tam olarak anlaşılmasının sağlanması, önemli noktalarda ayrıntıya girilmesi, daha fazla kişiyle röportaj yapılması ve daha fazla örneğin kullanılması önerilebilir. Ayrıca sesin net bir şekilde duyulmasının sağlanması için önlemler alma ve müziğin ön plana çıkmasının engellenmesi de tüm eğitsel filmler için önerilebilir.

Öğretmen adaylarının bir danışman gözetiminde ucuza ve kısa sürede çektikleri öğretici kısa filmler ilköğretim öğrencileri tarafından faydalı bulunmuştur. Eğitsel kısa filmlerin başta Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersinde olmak üzere çekiminin ve internet yoluyla paylaşımının özendirilmesi hem sınıf içi, hem de sınıf dışı öğrenme fırsatı sunabilir. Ayrıca bu durum derslerin internet yoluyla herkese açılmasını amaçlayan Ulusal Açık Ders Malzemeleri Konsorsiyum’unun amaçlarına ulaşmasını kolaylaştırabilir.

TEŞEKKÜR

“Kan gruplarının belirlenmesi” isimli filmi çeken öğrencilerim; Fatma Yüksel, Merve Satılmış, Pelin Bilgin’e; “Genetiği değiştirilmiş organizmalar” filmi çeken, Kıvanç Işık, Okay Yalçın, Hacıali Yusuf Durgun’a, “Kan bağışının önemi” isimli filmi çeken Zekeriya Kurtcuoğlu, Mustafa Güler, Mustafa Sarı, Barbaros Eroğlu’na teşekkür ederim.

5. KAYNAKLAR

Akkoyunlu, B., İmer, G. (1999). Türkiye’de eğitim teknolojisinin görünümü. [www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/1265/unite10.pdf. (09.08.2010)]

- Barnett, M., Wagner, H., Gatling, A., Anderson, J., Houle, M. ve Kafka A. (2006). "The impact of science fiction film on student understanding of science", *Journal of Science Education and Technology*, 15 (2) 179-190.
- Birkök, M., C. (2008). "Bir toplumsallaştırma aracı olarak eğitimde alternatif medya kullanımı: Sinema filmleri", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 5 (2) 1-10.
- Bruner, J. (2008). *Eğitim Süreci*. (Çev. Talip Öztürk). Pegem Akademi. Ankara
- Caffarella, E. P. (1999). The major themes and trends in doctoral dissertations research in educational technology from 1977 through 1998. Houston: *National Convention of the Association for Educational Communications Technology*.
- Çakıroğlu, Ü., Güven, B., Akkan, Y. (2008). Öğretmen adaylarının web tabanlı öğrenme ortamında öğrenme nesnelere kullanma şekillerinin belirlenmesi. [<http://ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/222.doc> (10.01.2010)]
- Cebeci, Z. (2003). "Öğrenim nesnelere giriş", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 6, 1-6.
- Cuban, L. (1986). *Teachers and machines: the classroom use of technology since 1920*. Teachers College Pres, New York.
- Demircioğlu, İ.H. (2007). "Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi", *Bilgi*. (42) 77-93
- Killen, A. (2009). Scientific and medical films in the 1920s-1930s. [www.vlp.mpiwg-berlin.mpg.de/pdfgen/essays/art74.pdf (10.01.2010)]
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınları, Ankara.
- Kocaman, A., Temur, N., Gökta, Y., Çağiltay, K. (2009). 1920'den 1984'e Öğretim teknolojilerinin Türkiye tarihi. [[www.courses.ceit.metu.edu.tr/ceit626/.../Cumhuriyet donemi IT 1920-1984.pdf](http://www.courses.ceit.metu.edu.tr/ceit626/.../Cumhuriyet_donemi_IT_1920-1984.pdf) (12.12.2009)]
- Küçükahmet, L. (2008). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Lawson, T., J., Bodle, J., H., McDonough, T., A. (2007). "Techniques for increasing student learning from educational videos: notes versus guiding questions", *Teaching of Psychology*. 34 (2) 90- 93.
- LTSC. (2010) (Learning Technology Standards Committee). Learning object. [<http://www.ieeeltsc.org:8080/Plone/working-group/learning-object-metadata-working-group-12/learning-object-metadata-lom-working-group-12>. (09.09.2010)]
- Michel, E., Roebbers, C., M., Schneider, W. (2007). "Educational films in the classroom: increasing the benefit", *Learning and Instruction*, 17 (2) 172-183.
- Moreno, R. A. Mayer, R.E. (1999). "Cognitive principles of multimedia learning: the role of modality and contiguity", *Journal of Educational Psychology*. 91 (2) 358-368.
- ODTÜ. (2008). "Video hazırlama programı ile öğretim materyali oluşturulması", Orta Doğu Teknik Üniversitesi. Öğretim Teknolojileri Destek Ofisi. [<http://www.its.metu.edu.tr> (10.07.2010)]
- Öztaş, T. (2008). "Tarih öğretimi ve filmler", *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 16 (2) 543-556.

- Polsani, P., R. (2003). "Use and a buse of reusable learning objects", *Journal of Digital Informatin.* 3 (4) 76-84.
- Reiser, R., A. (1987). Instructional teachnology: A history. (Edit. Robert Mills Gagne). *Instructional teachnology: Foundations.* New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Rabow, M., W., Goodman, S., Chang, S., Berger, M., Folkman, S. (2010). "Filming the family: A documentary film to educate clinicians about family caregivers of patients with brain tumors", *Journal of Cancer Education* 25: 242-246.
- Saettler, L., P. (2004). *The evolution of American educatinal technology.* Information Age Publishing Inc.
- ULAKBİM (2010). Ulusal Açık Ders Malzemeleri Konsorsiyumu. [<http://uadm.k.ulakbim.gov.tr/> 10 09 2010]
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Whiteman, D. (2009). "Documentary film as policy analysis: The impact of yes, in my backyard on activists, agendas, and policy", *Mass Communication and Society.* 12 (4) 457-477.